

Adamek

André-Marcel
Adamek

NEJVĚTŠÍ
PONORKA
NA SVĚTĚ

POP
Dauphin

André-Marcel Adamek (1946–2011), jeden z nejvýraznějších současných belgických prozaiků, byl od svých šestnácti let odkázán sám na sebe. Protloukal se ve Francii a Itálii, vykonával různé manuální práce od výroby hraček až po tiskařské řemeslo, později se usadil, začal chovat kozy, psát a malovat. Roku 1970 vydal první román *Kyslík* (*Oxygene*, 1970). O čtyři roky později získal cenu Prix Rossel za román *Puška s korunními plátky* (*Fusil a pétales*, 1974). Další díla *Un imbécile au soleil* (1983), *La Couleur des abeilles* (1992), *La Fete interdite* (1997), *Le plus grand sous-marin du monde* (1999) vyšla v renomovaných francouzských nakladatelstvích a získala si značnou pozornost.

Jovanka Šotolová

Největší ponorka na světě

André-Marcel Adamek

Největší ponorka na světě

Jean-Pierrovi Sondagovi

Dauphin 2012

POP

Adams

Vydání knihy bylo podpořeno Communauté française de Belgique.

La publication de cet ouvrage a été encouragée par une subvention accordée par la Communauté française de Belgique

Přeložil Tomáš Kybal

© André-Marcel Adamek, 1999

Translation © Tomáš Kybal, 2012

Cover © Radka Konvičková, 2012

ISBN 978-80-7272-411-6

ISBN 978-80-7272-365-2 (pdf)

ISBN 978-80-7272-366-9 (e-pub)

PRVNÍ ČÁST

Je to už tři hodiny, co se ta holka postavila před skladiště, a nepodařilo se jí čapnout jediného kunčafta. A přitom to nebyl špatný kšeft: dost křehká, půvab v kotnících, ksich-tíček samá svěžest. Kožená sukně do půl stehen a, navzdory nepříjemnému severáku, nahá ramena, zády stála opřená o jediný kandelábr, koleno lehce ohnuté, v legendárním postoji dobyvatelek chodníku.

Když se dávalo do deště, běhala se schovat pod římsu jednoho hangáru a tiskla se ke zdi, nehybná a napjatá, jako by ji tam odvedli před popravčí četu.

Max pozoroval se zájmem ty manévry jediným oknem své garsonky ve třetím poschodí. Při lijavcích se cítil zaplavený takovým soucitem, že byl v pokušení pozvat tu holku, aby se k němu šla usušit.

Myslel, že je to zase jedna z těch ubohých husiček, které přitahuje mořský břeh a mytologie starých přístavů. Takové často uvázly v Saint-François-le-Môle, protože netušily, jaké pohromy se na městečko snesly.

Bývalé lázeňské středisko by si zasluhovalo přezdívku Přístav chudých. Kdysi byla zátoka plná sádek na humry a ústřicových slapů. V létě bývaly davy lidí na přístavních molech,

u nichž flotily rybářských traulerů vykládaly své košatiny. Celé město bylo cítit rybinou a pivem. Každý občan z Môle měl nějaký obchod a topil se v blahobytu. Mluvílo se o stavbě divadla, když vtom přišla vlna katastrof.

Napřed se objevil neznámý vir, napadající ústřice. I když byly vylovené ráno, byla to hotová hrůza, když je otevírali na stolech večeřících hostů. Pěstitelé zkrachovali a odešli odsud a restaurace s dary moře podávaly odrůdy z dovozu.

S prvním znečištěním pobřeží naftou pak vzali za své humři. Nenarostli větší, než velká kreveta a po tisících chcípali v sádkách.

A pak vymřela generace drobných rybářů a už se neobnovila. Jak mizely úlovky, odnesly s sebou úchvatný pach přílivu i pokřik při ranních dražbách. Turistů ubývalo, kasino chvíli na to museli zavřít.

Jak šla léta, v myslích rekreantů se pevně zahrnula pověst nejznečištěnější zóny Atlantiku. Karavany i autobusy dělaly objížďku, aby se vyhnuly Saint-François-le-Môle, které bylo nyní na výletních mapách vyznačeno malinkým písmem.

Prázdné byty, nabízené v hojném počtu za pozdravpámbu, zůstávaly většinou neobsazené a začínaly chátrat, až byly pronajímány za nízké ceny všelijakým nuzákům ze všech koutů kontinentu.

Jediný, kdo se teď v přístavu něčím zabýval, byl řecký obchodník se starým železem Puparakis, v jehož dílnách se po celý cen roz-

řezávaly lodě na váhu, což zaplavovalo město nepřetržitým rámusem.

Max už ani nemohl odejít od svého okna, tak se mu zdálo chování té dívky nevysvětlitelné. Slabý provoz na ulici, naprostý nezájem těch několika málo kolemjdoucích o její osobu i nepřátelské ovzduší by ji už dávno měly přivést k tomu, aby změnila místo nebo taktiku, ale ona tvrdošijně zůstávala na svém místě. Projevovaly se první známky únavy: čím dál častěji sklouzla po kandelábru, opírala se o obrubu a držela se tak napůl vsedě a napůl v dřepu, v postoji neobyčejně neladném.

Nebe se zase zamračilo a několik velkých dešťových kapek se rozstříklo po kluzkém dláždění. Když se ta holka běžela schovat ke zdi naproti, Max se konečně rozhodl. Oblékl si bundu a odešel z pokoje, dveře za sebou nechal otevřené.

Holka viděla, jak se k ní blíží velkými kroky v přívalu deště, černé cípy bundy mu pleskaly v zuřivém větru. Zůstala přitištěná ke zdi, jako zpitomělá, a světlé prameny vlasů ji šlehaly po ramenech.

„Je to za pět set franků,“ řekla sotva slyšitelným hlasem.

Max jí na to hned odpověděl, že na to nemá.

„Bydlím naproti. Pojdte si dát kafe a trochu se ohřát. Vidíte přece, že tady nikdo není.“

Holka váhala. Max jí přikryl ramena svou bundou.

„Pojdte,“ řekl, „nebe je zatažené až k moři. Tenhle déšť bude aspoň na hodinu.“

Šla za ním a v přepršce přeběhli ulici. Na chodbě si holka automaticky stoupla před výtah, ale Max jí sdělil, že už léta nefunguje.

Nahoře se zadýchaná výstupem do třetího patra zastavila před oknem. Za hangáry bylo vidět vlnolam za odlivu: dlouhou řadu zčernalých holenních kostí, zatlučených do písku v rejdě.

Max postavil vodu na kávu a stoupl si k holce u okna.

„Díváte se na vlnolam? Je tak prolezlý červotočem, že dřív nebo později nějaká bouře odnese jeho trosky.“

„V přístavu nejsou žádné lodě,“ řekla holka. „Přístav bez lodí, to je smutný...“

„Tady je všechno smutný. Nechápu, co tady pohledáváte.“

Neodpověděla a rozhlédla se kolem dokola. Po stole byly rozloženy slovníky, mezi zbytky několika jídel, přetékačích popelníků, prázdných lahví. Maxovi se podařilo najít místečko na dva šálky, balíček cukru a krabici mléka.

Holka nevěděla, co si má myslet. Ten kluk byl moc starý na to, aby to byl student. S těmi kulatými brýlemi a bradkou musel být učitel nebo něco takového, jenže proč potom bydlí v tak ubohém bytě? Na stěnách se vlnily potíštěné tapety, prašivý strop v cárech opadával. Vzala šálek kávy do dlaní a pocítila, jak jí teplo z keramiky proniká do rukou.

„Říkali mi, že tudy chodí stovky dělníků...“

„Za chvíli je uvidíte odcházet z demoličních ohrad. Většinou Uzbeki, Tataři, nebo lidi z Mandžuska, pár Malijců. S těmi žádné kšefty neuděláte.“

„Tak snížím ceny... Jestli dneska nebudu mít prvního kunčafta, nepodaří se mi to nikdy.“

Tato slova Maxe zasáhla. Uvědomoval si si ce, že ta malá moc zkušeností mít nebude, ale nikdy by ho nenapadlo, že se chystá překročit Rubikon. Její rafinované nalíčení nepochybně skrývalo rysy nepřístojného mládí. Určitě byla ještě nezletilá. Za tímhle skokem do prázdna muselo být nějaké veliké zklamání v lásce, přehnaná touha po pomstě, nějaká výzva. Max by byl té holce rád pomohl, ale neměl nejmenší ponětí, jak do toho. Zkusil to nazdařbůh.

„Jestli nemáte kam jít, můžete se na mě odvolat *U Medúzy*. Hospodská je moje

známá. Ubytuje vás a bude vás živit, jak dlouho budete chtít.“

„To není problém peněz.“

„Pochopil jsem. Upnula jste se na nějakou utkvělou myšlenku. Potřebovala byste se na to podívat trochu z odstupu.“

„V kolik hodin dělníci odcházejí?“

„Za deset minut.“

Pohlédla z okna. Skoro přestalo pršet.

„Musím se tam vrátit. Děkuju za kafe.“

Max se díval, jak odchází, neschopen pronést slovo. Zase jednou stál před bolestným pocitem bezmoci. Události i bytosti mu prokluzovaly mezi prsty jako šedý písek v zátocce a nikdy se mu nedařilo zachytit pár zrníček, dokonce ani zpomalit jejich odplývání.

Právě se ozvala siréna a první dělníci prošli mříží ohrady, rozjížděli se na bicyklech nebo odcházeli mechanickým krokem přes nábřeží. Dva velcí chlapi v modrácích se točili kolem té holky, ale netroufali si k ní přistoupit. Ostatní procházeli v houfu, ani neotočili hlavu.

Max si myslel, že je to vyhrané, až do chvíle, kdy se zpoza mola objevil bílý jaguár Konstantina Puparakise. Zpomalil, zastavil vedle kandelábru. Nastalo krátké spiklenecké dohadování a holka naskočila do jaguáru, který se rozjel se zaskřípěním pneumatik.

Když Max odcházel od okna, cítil se tak smutný, že už se mu ani nechtělo pracovat. Odstrčil prudce slovníky a postavil na stůl láhev sprostého alžírského červeného, dlouho se na ni díval jako na nepřítelkyni, a pak z ní vytrhl zátku a políbil hrdlo na ústa.

*

Tone bydlel v jednom z podkroví *U Medúzy*. Všichni mu říkali Kapitán, protože šéfoval na jednom nákladním člunu a pořád nosil modrou námořnickou kšiltovku. Od Rhône po Dunaj se trmácel po všech plavebních trasách a převážel ve svém podpalubí tisíce tun. Strážníci na zdymadlech měli rádi jeho dobromyslnost i držkování, ale ještě více oceňovali jeho ženu, zlatovlasou Němku, která byla třikrát po sobě zvolena *Královnou řek*.

Tone tvrdě pracoval a vydělával pěkné peníze. Chystal se založit malou společnost se třemi vlečnými čluny, když při jednom mezipřistání na Rýnu se mu žena nevrátila na palubu. Brzy se dozvěděl, že ho pustila k vodě s jedním bavorským lodním dopravcem a navždy opustila svůj plovoucí byt pro opravdový kamenný dům s okny a se zahradou.

Tone proto nikdy nepocítil ani žárlivost ani beznaděj, ale jakousi chorobnou averzi ke všem ženám na zeměkouli. Samotný pohled na nějakou sukni ho uváděl v zuřivost a vnu- kal mu myšlenky na vraždu. Ani předtím ne- býval moc střízlivý, ale teď se opíjel od rána do večera. Když měl vypito, znovu vyplouvala na povrch jeho povaha dobrého chlapa a jeho nutkání k vraždě se vytrácelo.

Jednou večer při velké vodě na Horní Meu- se, když načínal druhou láhev kořalky, vrazil jeho vlečný člun do mostu a během deseti minut se potopil.

Trosečníka vytáhli, namol opilého a blábolí- cího, což inspektoři od pojišťovací společnosti neopomněli uvést ve své zprávě.

Byl nadosmrti zadlužený – škody na mos- tě byly závažné – a tak se stal lodníkem ve službách svých bývalých konkurentů. Ale po srážkách z příjmů, které mu pojišťovna Lloyd napařila, mu sotva zbývalo na pití, a on pil čím dál víc. Soucit námořnických šéfů se vypařil, když zasypal nadávkami jednu ženu, která se procházela po nábřeží, nebo když byl příliš opilý, aby uvázal lana na kotevní pachole.

Jednoho dne rozkročený na můstku šífu *La Belle Andria* pokropil močí ženu správce zdy-

madla a tato potupa učinila definitivní konec jeho lodnické činnosti. Stal se z něj vagabund, občas kradl, aby se najedl a napil, párkrát si nakrátko pobyl v kriminále a prošel několika naprosto zbytečnými protialkoholními léčbami.

V jednom nákladním vagónu, kde bydlel s dalšími tuláky, slyšel poprvé o městě chudých na břehu moře. O měsíc později přistál v Saint-François-le-Môle.

Na městském úřadě si ho zapsali a na nic se ho nevyptávali. Byla mu udělena obnovitelná podpora, za podmínky, že se každé první úterý dostaví do sekretariátu sociálního odboru.

Tone si mohl lacino pronajmout jeden z těch nespočetných bytů na hranici nezdravosti, kterých bylo plné město, ale jelikož nebyl schopen vykonávat drobné domácí povinnosti vyplývající z jeho postavení svobodného muže, vybral si ubytování *U Medúzy*. A tak začala druhá část jeho kalvárie.

Bývalá rybářská krčma *U Medúzy* přežila krizi pohostinských podniků v Saint-François-le-Môle zavedením nizounkých cen a rozšířením různých dalších činností. Člověk tam dostal rybí polévku nebo salát z chobotnice o půlnoci, mohl si pronajmout pokoj na

hodinu nebo na rok, zapíjet svou žízeň, aniž by ho vyhodili na ulici. Když bylo pěkně, lidi se tam tlačili, aby si mohli dát snídani u stolků venku. Zákazníci mnoho neutráceli, ale vždycky tam nějací byli.

Šéfce toho zázračného podniku se říkalo Násoska. Malá, snědá a pěkně oplácaná, nikdy neztrácela svou skvělou náladu. Když byl někdo otrávený, přišel si poslechnout její jasný smích, prostě osvěžující lokál. I když byla zavalená prací, našla si čas na vyslechnutí nářků sebevraždníků, paroháčů, bitých žen. Nosila jim pití, utěšovala je, někdy jim dávala trochu peněz. Zlé jazyky tvrdily, že zvláště ráda utěšovala muže, ať panice nebo starce, a že polovina mužského obyvatelstva ze Saint-François-le-Môle prošla jejím pokojíkem v prvním poschodí.

Zpočátku na ni Tone nemluvil. Při jídle si k ní sedal zády a nikdy nepil v lokále, radši si odnášel láhve do své mansardy, než by ji poslouchal, jak se za barem směje. Byla to ženská jako všechny ty, které vášnivě nenáviděl, a nesnášel dokonce ani její pohled spočívající na něm.

Jednou večer, když se s ní setkal na schodišti, pocítil veliký neklid, jak se nadechl vůně

jejího těla. Zuřivý, že pocítil toto vzrušení, zavřel se na celé dva dny ve své mansardě a odmítal tácy s jídlem, které mu znepokojená Násoska stavěla na práh před dveře.

Zkusil všechno možné, aby zapomněl na tu vůni, aby zahnal z mysli obrazy, které se tam přesně rýsovaly, ale nebylo to na nic. Touha mu proudila krví, kterou jako by dostal transfuzí od nějakého jiného muže. A z toho muže měl hrůzu.

V následujících dnech se Tone setkal s chirurgem z místního nemocničního střediska. Přednesl mu svou žádost, z níž byl lékař celý paf; ještě nikdy ho žádný pacient nepožádal, aby mu provedl vykleštění.

Po krátkém pohovoru ho svěřil psychiatrické ordinaci, kde ho podrobili zkouškám. Když ho propouštěli, sdělili mu, že není žádný důvod, aby ho připravili o jeho orgán, a doporučili mu další protialkoholní léčení.

Vrátil se tedy k *Medúze* celý beznadějně vydaný své tajné trýzni. Myšlenka, že by si sbalil kufry a hledal nějaký jiný kutloch, ho sice napadla, ale věděl, že by nenašel nic tak pohodlného a dosažitelného v obvodu města. Kromě mučivé přítomnosti Násosky byla hospoda *U Medúzy* přístavem klidu. A podpora

udělená sociálním pracovníkem mu právě tak umožňovala žít bez starostí, i když musel občas vynechat nějaké jídlo, aby si zaplatil chlast.

Žil tedy rozpolcený mezi svým odporem k Násosce a nepotlačitelnou touhou, kterou v něm vzbuzovala. Ani ve spánku nenacházel úlevu, neboť paní domácí ho plašila ve snu, neustále se obnažovala a vybízela ho k různým pepným kouskům.

Po probuzení si Tone sypal do kafe brom v naději, že zmírní své chlípné choutky. Nachystal si raneček s láhvemi, dalekohled, kus chleba, pár koleček salámu, které si schoval od předchozí večere. V obavě, aby se nepotkal s Násoskou, scházel potichu po schodišti a prchal z hospody *U Medúzy* jako zloděj.

A pak pokaždé chodil trávit den k Puparakisovým pracovním ohradám. S ušima ucpanýma vatou, aby se ochránil před kraválem, pozoroval neúnavně, jak jsou velké nákladní lodě rozřezávané autogeny. Když byly zbaveny plechových plátů, které těžké jeřáby přenášely vzduchem, lodní trupy odhalovaly své ocelové žebrovní rozežrané rzí a podobaly se obrovským zrzavým kostrám vyhrabaným z písku.

Někdy přitáhly remorkéry k molu vyřazené válečné plavidlo, nějakou fregatu nebo torpé-

dovku s odmontovanými kanony. Skoro jako by se ty lodi bez posádky pokoušely utéct z jatek a zoufale napínaly lana, aby se vrátily na širé moře.

Rozřezávali tam taky ocelové vlečné těžkotonážní čluny, přitažené ze sousedního kanálu podél pobřeží. Byly to často šify na přepravu rudy, bez duše, bez historie, lodě, na kterých se nikdy nespí, a Tone pociťoval jisté potěšení, když viděl, jak je rozřezávají na kusy.

Když přšelo, chodil se schovat do jednoho zrušeného skladiště, trčícího uprostřed proluky. Bylo to pět set metrů od loděnic a mohl odtud pozorovat práce jen dalekohledem, ale zase si tam mohl vyndat kuličky vaty, kterými měl ucpané ušní bubínky.

Právě toho dne přšelo nepřetržitě celé odpoledne. Tone zůstal schovaný ve skladišti, vypil tři láhve a usnul s hlavou položenou na svém ranci. Zázrakem se mu do snů nevloučila Násoska. Zdálo se mu o jeho posledním šifu, *Polární záři*, a o nákladu staré jalovcové, který dopravoval po holandských kanálech.

Z poklidné plavby ho vytrhly nějaké ženské výkřiky v dálce. Přistoupil ke své pozorovatelně, ale na celém prostoru proluky se nic nehýbalo. Dělníci už odešli z loděnic: jeřáby